Rehekuu 21. päiv 2008
Nummõr 22 (166)
Leht mass erälde ostõn 5 kruuni

UMA LEHT

VÕROMAA RAHVA UMAN KEELEN LEHT

Liini Enel kirotas tuust, mille Brüssel andsak liin om

Kae lk 2

Kats kangõt Võromaa miist

Kae lk 3

Ruitlasõ soovitus: võtkõ kõik raha vällä!

Kae lk 4

Tulõ võro keele nätäl

3.–8. märdikuu pääväni peetäs vanal Võromaal kolmandat võro keele nädälit. Võro instituut kõrraldas sis mitmit ettevõtmiisi nii koolilatsilõ ku ka tõisilõ uma keele huviliidsilõ.

«Timahava mõtlõmi palľo koolilatsi pääle,» üteľ võro keele nädäli kõrraldaja Laube Kadri Võro instituudist. «Inämb ettevõtmiisi tulõ vana Võromaa koolõn, kon ei opata võro kiilt, et ka noidõ kuulõ latsõ saasi teedüst uma kihlkunna ja vana Võromaa kotsilõ.»

Egä aastak om võro keele nädäli aigu tettü vana Võromaa ja ka Setomaa 8. ja 11. klassi opilaisilõ uma keele ja kultuuri tundmisõ võistlust «Ütski tark ei sata taivast».

Timahava tulõ võistlus edimäst kõrda olümpiaadivormin. «Ku inne olõmi saatnu küsümüse koolõlõ kätte, sis seo kõrd oodami egäst koolist paari 8. ja 11. klassi opilast Võro liina võistlusõlõ,» seleť Laube Kadri. Võistlus tulõ puulpäävä, 8. märdikuu pääväl ja tuuga lõpõs ka võro keele nätäl.

Huvilidsõ saava hindäst võistlusõ jaos teedä anda nikani ku 31. rehekuu pääväni. Teedä või anda nii oppaja ku ka lats esi. Võistlusõ kotsilõ saa teedüst Internetist www.wi.ee päält.

«Kutsumi kõiki võro keele nädäli aigu kõnõlõma uman keelen: koolin, koton, tüü man, poodin, tohtrõ man ja muial!» härgütäs Laube Kadri ja kuts uma keele sõpru terve perrega 7. märdikuu pääväl kell 19 Vana-Koiola kultuurimajja suurõlõ esäpäävä tiatri-, laulu- ja tandsuõdakulõ.

Võro keele nädäli täpne kava om tulõvadsõn Uman Lehen.

RAHMANI JANI PILT

Perimüsmuusiku minevaasta võro keele nädäli lõpupidol.

UL

Lattiku Jaan 130

22. rehekuu pääväl peetäs Karula kihlkunnan Lüllemäel 130. sünnüaastapäävä puhul meelen kirä- ja riigimiist Lattiku Jaani.

Lattikulõ pühendet Koolipäiv nakkas pääle luudus- ja aoluutunniga – Lüllemäe kooli vilistläne Silla Sixten oppas orienteerumist, koolioppaja tutvustasõ Karula kanti.

Karula kogudusõ opõtaja Tanilasõ Enno tege usuopõtusõ tunni ja haridusministri Lukasõ Tõnis kodaniguopõtusõ tunni päälkiräga «Eesti Vabariik 90 ja Jaan Lattik».

Lattiku sünnüpaiga Mägiste talo moro pääl kõnõldas kodoluust.

Koolipäävä lõpõtas sporditunn – joostas ja kõnnitas võiki Mägiste talo mant Karula kerigu mano nigu Lattiku Jaani jutun «Tiijuht».

Koolipääväle võiva tulla kõik Lattiku Jaani avvustaja. Lähembät teedüst saa Kotovi Toivo käest tel 5845 5651 vai toivokotov@hot.ee.

UL

Tegemiisi Võromaal

23. rehekuu pääväl kell kell **13 võrokõisi 6. tsõõriklaud** Mooste Linakuan. Kõnõldas kultuurilidsõst kuuntüüst võro kultuuriruumin, Uma Pido jakkumiisist edespite ja vahtsõst MTÜ-st, miä om plaanin tetä. Päivä hoit kuun Kama Kaido.

28. rehekuu pääväl tulõ **Lindora laat.**

30. rehekuust **1.** märdikuu pääväni kõrraldas Võro instituut Võrol Kandlõ kultuurimajan **konvõrendsi «Kirändüs/kiil veidembüsen»**. Kõnõldas võro, komi, vepsa, karjala ja tõisi väikeisi kiili kirändüsest. Täpsemb teedüs www.wi.ee

Krabi külätiatri mäng võrokiilset tükkü **«17 keväjäst hetke ja suvi» 8.** märdikuu pääväl kell **17** Sulbin, **9.** märdikuu pääväl kell **14** Vahtsõliinan.

Tegemiisi Setomaal

27. rehekuu pääväl kell 11 Obinitsa koolimajan **Setomaa käsitüü-ettevõtlusõ foorum «Käsitüü – äri vai õnnõ hobi?»**. Kõnõlõsõ meistre ja ettevõtlusõ nõvvoandja.
Täpsemb teedüs www.setomaa.ee

Mõmpsik sai peigmehe

«Suumlasõst» peigmiis Harri hoitus edimält varju

SAARÕ EVAR

Alaveski eläjäpark Mõnistõ vallan Sarun om häste tunnõt kahr Mõmpsiku perrä. Minevä tõsõpäävä tulľ eläjäparki tõnõ mesikäpp manu: Põńa-Soomõst Kuusamost tuudi är nuur esäne kahr Harri. Üteliisi tähistedäs nüüt Alaveski eläjäpargin suvõl valmis saanu ja 1,8 milľonit masnu kahruaia tarvitustõ võtmist.

Riide hummugu tõmmaś peremiis Kõivu Rein katõ raudaia vahelidsõ värte käsivindsiga üles, et kats nuurt kahru saassi nakada tutvust sobitama.

Õdaguspoolikus es olõ viil midägi muutunu: «suumlanõ» istsõ suurõn aian lõüdüvä lumbi puulsaarõ pääl võsun ja liiguť kõrvu, Mõmpsik jaluť uman väikun aian värteni, pidi kats sammu inne aiamulku kinni ja käändse jälleki otsa ümbre. Niimuudu kümnit kõrdu.

Pühäpäävä olľ sais sääne, et Mõmpsik jaluť Harri puurinukan nigu peremiis, sei är Harri söögi, a esäkahr tedä viil iks ligi es lasõ.

Tuud, et kahrupoiss ja -tütärlats sõbras ei saaki, aśatundja väega ei pelgä. Nä omma ütehaŕalidsõ ja esäkahr om parhilla paarkümmend killu rassõmb ku Mõmpsik. Suumlasõl om ka tummõmb karv, vihmadsõ ilmaga piaaigu must. Vahtsõnõ aid om katõosalinõ tuuperäst, et ku Mõmpsikul piässi poja tulõma, sõs ei tohe esäkahru näile manu laskõ. Muidu om amps ja lännü... Ka magalõminegi pesä omma ehitedü suuga tõnõ tõsõ aia poolõ.

Tuud, kas puurin peetü kahru magalõ lääväki, ei tiiä kiäki ette, tuu ripus är talvõst. Harri om sündünü ja üles kasunu säälsen suuri murdjidõ pidämise keskusõn (Kuusamon Suuripetokeskus). Kuusamon, kon kõik talvõ omma külmä ja lumõga, makassõ kahru kõrraperi, a näütüses Läti Līgatne eläjäpargin võetas kahrupoja kõrraga pääle sündümist imä mant är ja kasvatõdas näid erälde, selle et muidu tulõ imä varsti pääle poigimist pesäst vällä, tatsas puurin ümbre ja edimält väega õrnakõsõ poja külmäse tuudaigu pesän är.

Tuu, et kahr poja toosi, om eläjäpargõlõ tähtsä iks suurõmba hulga küläliisi saamisõs, eläjäpoigõ müügis kasvataminõ om näile keeletü. Eläjäpoigõ võiva müvvä õnnõ suurõ eläjäaia (nigu Tallinna Loomaaed) erilupõ alussõl.

Kuis saa eläjit nii odavalõ är süütä?

Peremiis taht Alaveski eläjäparki tetä Eesti kõgõ parõmbas murdjidõ eläjide kaemisõ kotussõs. Lisas viiele ilvessele ja kahrõlõ om plaanin majapidämiste tuvva ka soe.

Socaia ehitämise rahalinõ projekt om joba PRIAn soolan ja Leedun om olõman ka kotus, kost soekutsikit saassi. Veidükese murõligus tege Kõivu Reinu tuu, et timä plaani tegevä murõligus Võrumaa keskkunnateenistüst. Nimä ei saabõv arru, kuis om võimalik nii suurt hulka lihasüüjit eläjit nii odavalõ üllen pitä.

«Meil kulus külh 10–12 tonni lihha aastan, a halvaslännüt lihha meil tõtõst kahrulõ süütä ei õnnistu,» kõnõlas Kõivu Rein. «Luudusõn tä pand külh tagavara kõrvalõ ja süü sõs, ku midägi muud ei saa, a siin tä tiid, et egä päiv andas midägi ja haisama lännüt lihha ei putu. Verine liha – tuu on tõnõ asi.» Tuuperäst toova jahimehe Alaveskile jahieläjide haavlidõga läbilastuid lihatükke ja muid ülejääke. Palľu tuvvas ka autu ala jäänüid kitsi. Kõgõ suurõmb liha surm om muiduki ilves, selle et kahr süü hää meelega ka räime, midä saa odava hinnaga Pärnumaa kalasadamist, ubinit, põrknit ja leibä-saia.

Parhilla omma Alaveskil kaemisõs vällän kahru, kähripini, rebäse, mõtstsia, davidi hirve, jahifaasani, kuningfaasani, kuldfaasani, orava, jänesse, kodukakk, mõtskitsõ ja ilvesse.

Kahrulõ panti ravvameistre nimi

Vahtsõ kahruaia tegemine olľ kah sääne oopõr, et ku projekt ütskõrd EASist rahha sai, olľ matõrjaal joba niipalľu kallimbas lännü, et projekti 1,8 milľoni iist olõs saanu õnnõ raudaia ülespandmalda kujul.

Tuu iist, et asi iks sama rahaga ütele poolõ sai, tennäs Kõivu Rein ASe Rauameister, Kurmik, Sirje, Lapi Metall, Võru Hallid, Mõnistõ vallavalitsust ja Võru maavanõmbat Tuliku Ülod, kiä ehitäjit niipalľu takast härgüť, et asi iks är tetti.

Päämidselt Rauameistren tettüid karpravvast ja armatuurist võrrit ja postõ kääti tsinkmän Riian. Aidu aviti üles panda Võrumaa kutsõhariduskeskusõ poisi. Kõgõ tuu meelenhoitmisõs ja tenütähes panti nüüt Soomõst tuudulõ kahrulõ AS Rauameistri suumlasõst umanigu Harri Rantala avvus nimes Harri. Nii nigu Tallinna Loomaaian kutsutas poliitikit eläjile ristivanõmbis, võissi Võrumaal ettevõtja hindäle eläjäpargi eläjide hulgan ristipoigõ valli.

Lähkümb teedüs Alaveski eläjäpargi kotsilõ: http://alaveski.tripod.com.

Harri istus lumbi puulsaarõ pääl võsun ja liigutas kõrvu.

FASTRÕ MARIKO PILDI

«Pruut» Mõmpsik lätś edimädsenä umast aianukast vällä Harriga tutvust tegemä, a «peigmiis» pagõsi iist är.

MÄRGOTUS

Inne hingiaigu

Joba veidemb ku katõ nädäli peräst, 2. märdikuu pääväl võtva palľo inemise ette käügi kalmuaida, et panda palama kündle ummi edevanõmbidõ kalmõ pääl. Om aig mälehtä noid, teno kellele mi siin ilman olõmi ja kink käest olõmi umma ello palľo hääd üten saanu.

Õkvalt inne hingiaigu om Eestin juhtunu hulga asju, miä hinge kriipvä: pääliina poodi takast võsust lövvet väiku latśkõnõ om pandnu meid inämb märkmä nii ummi ku võõridõ latsi pääle. Kas mi iks tahami ja olõmi nii hää vanõmba-vanavanõmba, et kunagi tulõva latsõ-latsõ-latsõ ja pandva mi kalmukünka pääl hingipäävä kündle palama?

Tõistõ ilma om är linnanu palľodõ inemiisi tele-lemmiku Oti Urmassõ hing. Olõ-i ütski meist siin ilman igävene. Ärminek või tulla uutmalda ja võissi märki tuu pääle, kas iks om vaia umma ello õnnõ asju takanajamisõ pääle är kuluta.

Olkõ parõmb inämb kuun ummi inemiisiga. Kullõlgõ, midä om kõnõlda vanaimäl-vanaesäl, imäl-esäl. Opakõ latsilõ selges üts mäng, midä esi uman latsõ-iän mängseti. Lugõgõ raamatut «Kuis vanal Võromaal eleti».

Ilman om iks ütte tõist hääd kah. Mitte õnnõ majanduskriis, tapõlus Gruusian, SMS-lainukivi kaalan. Hoidkõ ütstõist! Ilosat ja vaiksõt hingiaigu!

HARJU ÜLLE

UMA LEHT

Telmisenummõr 00917
Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä
Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro
E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja kt: Jan Rahman 78 222 21, 56 606 494 info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hot.ee
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177 mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF
Trükjä: AS Võru Täht
Leht Internetin: http://www.umaleht.ee

Lehe välläandmist tugõva:
Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur»
ja
EESTI KULTUURKAPITAL

Mille Võromaal iks ilosamb ja parõmb ellä om ku Euruupa pääliinan

Andsak Brüssel

LIINI ENEL,
Veriora vallavanõmb

Kotost piät iks vahepääl är käümä, sis iks näet kavvõmbalt, ku hää om meil tan Eestimaal ellä. Ma sai ilda aigu sõita Euruupa regioonõ vallaliidsilõ päivile Brüsselihe, kokko olľ meid Eesti maaumavalitsuisi liidust kuus inemist. Sääl sai külh selges, et mi inemise jaos om tuu peris andsak paik ja Euruupa pääliina elo ei olõ sukugi nii hää, nigu võit arvada.

Ku koton kohvrit kokko panni, sis mõtli, et egä ma kohvi ei piä iks sinnä üten võtma: nigunii käüse sääl büroodõn üts igäväne suur kohvijuuminõ. Ku Vinnemaalõ vai kohe Ukrainahe minek om, sis võtat iks uma kohvipurgi üteh – sääl omma tsäijuuja, a eestläne jo kohviga harinu nigu suumlanõ.

A Brüsselin kai, et tohoh, koskilt ei saa säänest kohvi nigu eestläne om harinu juuma vai sis olľ kohvikruusikõsõl sääne hind, et eestläne ei olõ harinu ostma. Paki hinna iist ostat üte kruusikõsõ.

Meid siin sekä, et egä nuka pääl om puut, a Brüsselin ei lövvä eski parõmba tahtmisõ man puuti, kohe minnä. Kõik om liinast vällä viidü.

Brüsseli eestläisiga saimi kõnõlda – näil lätt terve puulpääväne päiv poodinkäümise pääle. Liinast vällän omma suurõ ostmiskeskusõ ja ku kõik mitu miljonni käü ütel päävä poodin, sis omma sääl perädü järekõrra ja puut om nigu tävvelik laadaplats.

Belgia om suur maa, kon om kõva piimä- ja lihatuutminõ. Mõtli, et näe sääl hulga huvitavat süüki, näütüses hääd juustuvalikut. A midägi säänest es olõ.

A muiduki, rahakott lupa näil egä päiv õdagist välän söömän kävvü, hummogu süvväs salatit vai tetäs võileeväraasukõnõ: sääl om lämmämb ilm ja või-olla eestläne ei piäs kah nii palľo süümä?

Ku ma mõnõ poodikõsõ löüdse, sis olľ tuu nii harinõmalda: nigu olõs trehvänü Eestimaa puuti 20 aastat tagasi. Säänest puhtust, nigu meil om, and sääl otsi! Ku mõni upin iks mädäsi sääl puuviläletin, tuust es tii kiäki tõist näko. Ma külh üte visksi minemä. Hüürläse lindsi kah ümbre aprikoosõ. Selvehalli poodi leti man sai pressi värskist apelsiinest mahla. Päält viimäst presmist olľ jõudnu tuu joba hallitama minnä. Meil ei tulõs sääne asi joht jutuski.

Meil kõnõldas, et inemise pildva prahti maaha, a mul om tunnõ, et sääl pillutas rohkõmb viil. Inemine ei tunnõ tõist ja ei olõ vastutust – viskas maaha ja lätt edesi. Ütles, et meil om tuujaos uulidsakraamja.

Kododsõ prügü jaos ostõtas sääl eräle pandimärgiga prügükoti ja tuu koti hinna seen om ka prügü ärvidämise tasu. Koti käävä vällä uulidsa pääle ja nuu sis veetäs är nii, kuis jõutas. Vet sääl om niisama pinne ja inemiisi, kes noidõ kottõ vasta huvvi tundva.

Ma tei iks mõnõ pildi kah, kos asi olľ peris hukan. Meil om kah sändsit asju nätä, a säändsen liinan, kost tulõva Eesti jaos säädüse, kõrd ja niiüteldä euronõudõ, ma mõtli, et kõik kõndva iks nüüri piten!

Kotusõpäälist rahvast olľ Brüsselin väega veidü nätä. Umma tahetas sääl hoita, a tuud võõrast rahvast tulõ nii palľo pääle, et ei olõ inämb mõistust, kuis umma hoita. Mi võimi õnnõligu olla, et meil om külmemb ku sääl ja meile nii palľo võõrit ei tükü.

Aafriklasõ ja araablasõ omma puhta inemise ja noist belgläse esiki pidävä. Kellega hädä om, omma türkläse. Meile näüdäti suurõ maja pääl täpsele är, mändsen elämisen eläse türkläse – neo ei mõsõ ilmangi aknit. Sis nä viil kõrvõtasõ lihha – ummi kebabõ tegevä – ja kõik tuu rasõv ja savv lindas tõisist aknist sisse.

Ku Brüsselist är kodo tulli, sis tundsõ, kuis puulehe lõhnasõ, mõts lõhnas, suu lõhnas ja tuud ma tuu liina lõhna vasta es vahetanu külh ilmangi!

Kiri

Kiri kiroda aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä. Kirä iist honorarri ei masta.

Pensionääre lustipido Rõugõn

5. rehekuul saiva vanõmb rahvas kokko Rõugõ rahvamajan, et vanno inemiisi päävä puhul pito pitä. Inemiisi olľ kokko kutsut õkva nii palľo, ku tuu maja sai vasta võtta.

Meid tulľ teretämä Rõugõ vallavanõmb ja ka pääliina miis Tuumpäält, Kõva Kalvi, kes ei olõ sääl är unõhtanu taad armast võro kiilt. Jutt olľ kül lühkene, a üteľ õkva kõik är.

Sõnaõigus anti ka meile, Lasva vallast kutsutuilõ vannolõ inemiisile. Ega mi es tulõ kah tühju kässiga, tõimi pundi sügüselille ja annimi Rõugõ rahvalõ dollaripuu ossa ja kotiga dollaripuu siimnit kah, et raha otsa es saanu.

Teretämises valõmi Videri Koidu akordioni saatõl laulu «Sügis», mis lätś saalin olõjilõ õkva hinge, nii mõnõlgi olľ silmä likõs võtnu, kuuli õkva uma kõrvaga är!

Pääliinast olľ kutsutu etendüst andma tiatri Varius muusikalisõ lavastusõga estoonlaisi saatusõst 1944. aastal, päälkiri olľ «Helisev viis». Oh sa müristüs, kül olľ äge lugu! Naarit nii et silmä likõ, ku näütemängun miis tahtsõ naasõ käest muso, a sõs kässe naanõ mehel panni lakku. Tennämi Rõugõ vallavalitsust sinnä lustlikku pitto kutsmisõ iist!

RIITSAARÕ LAINÕ

Vele krossimehe: mõni veteraan iks ütles, et kollanokk!

Kats kangõt velle Puigalt, Mäesaarõ Mikk (19) ja Mait (26) omma muido nigu vele iks, a nädälivaihtusõs saava näist kõva konkurendi. Mille? Mõlõmba vele sõitva veoautokrossi GAZ-53 klassin. Esä Jaan (55) hoit päkkä mõlõmbalõ.

PEEDOSAARÕ KAISA PILT

Mäesaarõ Mikk (kural) ja Mait ütlese, et kihotamisõ peräst olõ-i näil politseiga pahandust olnu.

Mille ti rallit sõitma naksiti?

Mait: Esä om süüdü taan aśan! Esä mano tulľ Tammemägi (Tammõmäe Silver, mitmõkõrdnõ Eesti meistri veoautokrossi GAZ-53 klassin – UL) ja tuu nigu nakaś ajama säänest janti, et tulõ iks sõitma naada. Aasta olľ sis 2001.

Mikk: Ma olli algusõn Maidulõ mehaanik. Sis tulľ hindäl kah iso sõitmisõ perrä, a es lasta viil. Ku 16 aastat vana olli, sis sai edimäst kõrda võistlõma.

Kas trenni ka tiiti võistluisi jaos?

Mait: Tii iks vahel. A kotust, kon tetä, olõ-i jo. Nüüt sis õnnõs sai seo Hinsa rada valmis, a tuud ka ei olõ jõudnu viil pruuvi.

Kas teil iidolit om?

Mait: Ma arva, et Pilve Aavo om mullõ kõgõ suurõmbas iinkujos. Timä autoga sai ka taad sõitmisõ karjääri alostõdus.

Mikk: Mul säänest iidolit ei olõ. Esi piät hindäle iinkujos olõma.

Kes ti massinit remont?

Mait: Moodorit tege Silmusõ Kalju, a kõkkõ muud piät iks esi sutma tetä. Kes tuu iks tege mu autot. Muidogi veli avitas, ja ma iks avida Mikku kah.

Kas vahel om tulnu ka säänest mõtõt, et taha-i inämb sõita?

Mait: Nii hullõ mõttit külh olõ-i olnu. Vahel olľ külh mõtõ, et jätä aasta vahelõ ja sis alosta otsast pääle. Tuud ma ei pelgä, et sis viil hullõmbas lätť seo sõit. Seo roolikäändmine ei lää nii kergele meelest.

Mikk: Vahepääl iks omma tulnu ka säändse mõttõ, a lätt päiv müüdä ja sis om kõik kõrran.

Ti parõmba kotussõ?

Mait: Kats kõrda Eesti tõnõ, üts kõrd kolmas kokkovõttõn. A edimäst kotust viil olõ-i.

Mikk: Kats kõrda kolmas Eesti arvõstusõn. Ja sis muidogi paar võitu om ka iks olnu võistluisil.

Kas õnnõtusi om ka võistluisil juhtunu?

Mait: Om iks. Üle katussõ olõ käünü nii, et tei täüstsiiru ja sis tulli tagasi tsõõrõ pääle ja sõidi edesi. A olõ ka küle pääle saisma jäänü.

Mikk: Ma olõ küle pääle külh käünü. Säändsit vigastuisi, et õkvalt haigõmajja vaia minnä, olõ-i külh olnu.

Kas teil politseiga om pahanduisi olnu?

Mait: Kihutamisõ peräst joht pahandust olõ-i olnu. Tsillokõisi rikmiisi om iks olnu.

Mikk: Üts kõrd sõidi kümme kilomiitret tunnin rohkõmb, ku lubatu. A muid pahanduisi olõ-i joht olnu.

Kas pääle ralli muid aoviidüssit ka om?

Mait: Aigu ei jää muiõ hobidõ jaos. Kõik aig om auto man midagi tetä. Säänest minotitki olõ-i, et oh, nüüt kõik kõrran. Muidogi ku esi võtat vaba ao, sis saat puhada.

Kas vällämaal olõti ka käünü võistlõman?

Mait: Lätin olõmi käünü. Seo aasta võidi sääl karigavõistlusõ.

Kas tõisi võistlõjidõga om ütlemist ka tulnu?

Mait: Om iks. A ruśkidõga kallalõ olõ-i esi lännü ja olõ-i viil tultu kah. Kuigi ähvärdet iks om. Eks neo mõnõ veteraani kah ütlese, et kollanokk ja nii, a ku sa iks näist raa pääl müüdä sõidat, sis jääs haukminõ är.

Kas teil fänniklubi kah om?

Mait: Viimätsel aol om jah naid fänne tulnu. Tapa võistlusõs renditi peris suur buss 40 kotusõga. Buss olľ täütsä täüs. Ja pääle võitu teemi iks vällä kah!

Küsse **PEEDOSAARÕ KAISA**

Mäesaarõ Jaan, Miku ja Maidu esä:
«Poiskõisil om luutust häid kotussit saia. Tuuperäst tulõ ka edesi tegeldä seo aśaga. Seo aasta olľ üts ebaõnn ja tuuperäst saigi Mait lõppkokkovõttõn halvõmba kotusõ – seo om tehnigasport jo!
Muidogi lätt ka hulga rahha taa võistlõmisõ pääle: lei kunagi kokko, et pallõ rahha kulus üte auto pääle ja summas tulľ koskil 100 000 kruuni aastan. Seo om iks suur summa ja taad nii umast karmanist iks kinni ei massa. Meil om väega vidänü, et meil ka hää tugõja omma.»

Silmusõ Kalju, moodorimiis:
«Kas poisi lahkva pallõ massinit? Kõik olõnõs tuust, kuis sõit lätt. Ku saat ruttu iist är, sis om veidemb lahkmist. A noh, meil om sääl sõidu aol säändsit seldsimiihi, kelle ruul om hoobis tõõsõlõ poolõ, ku piäsi olõma.
Esi lää iks kah üten võistlusõlõ. Koton om hullõmb istu ku sääl üten olla. Taa om sääne asi, et ku olõt sõrmõ andnu, sis olõt nigu kuradilõ andnu.
Olõs vaia, et riik sutasi taad ralliossa iks elon hoita. A andas kõik raha noilõ, kes käävä vällämaal: noid om nii kolm tükkü. Kurb.»

Kangõ Võromaa mehe

VIJARI SILJA PILT

Toomõ Richard sõit ATVga pitto ja autopoodi mano.

87aastanõ sõit pitto ATVga

RIITSAARÕ LAINÕ

Paidra külä kolmandat kõrda peetüle mihklipääväpidolõ tull´ ka väega oodõt küläline, külä kõgõ vanõmb miis Toomõ Richard (87). Timä sõit´ pitto ATVga.

ATV om Richardi ainukõnõ sõiduriist, seo ostsõ timäle poig. Inne sõit´ Richard võrriga, a parhilla tä inämb ei julgu. A seo ATVga om hää tassakõistõ laskõ, ei lää uppi egä midägi.

Richard käü taaga autopoodi mano ja egäle külä üritüsele tulõ kah, ku kutsutas. Jaanipidol käve, tekk tuusjaos eski tõrvigu valmis. Eski talossõlõ tulõ, seo süküs avit´ aiavillä võtta. Üteł, et taht rahva siäh olla.

Mihklipääväpidol olł täl ja tõisil iks ütte-tõist kaia kah: nunnukonkursilõ tuudi 15 vällänäudüst, kõgõ uhkõmbas nimmati kõgõ suurõmb tsisnak.

Võistõldi kah kolmõl alal: vägikaika vinnamine, vildi pilmine ja kabla kerimine. Nüüt omma teedä kõvõmba ja kipõmba inemise mi külän.

Süüdi hääd kardoka-suurma putro, suidsusingi rasvaga, tuu kiitse valmis Kääpä kooli pääkokk Kaja. Aituma tälle ja kõigilõ tõisilõ, kes aviti ilosat pito kõrralda!

50aastadsõlt lõõdsamehes

Võro ärimiis, 70 tüütäjäga müüblijupitüüstüse ASi Sirje päälik Toomiku Allar valiti timahava aasta opjas – 52aastanõ miis om lõõdsamängu niipallõ selges saanu, et uma saaaastadsõ Sisaski pilli vai poolõ noorõmba Ostrapilliga pido pääl mõni lugu laskõ.

Kuimuudu vanõmban iän võtta julgust ja jõudu vahtsõ aśa opmisõs, seletäs miis esi niimuudu:

«Mullõ om latsõst pääle lõõdsamäng miildünü ja olõ kaenu naid lõõdsamiihi, et kuis näil näpu niimuudu käävä, et ei saa arvugi. Mineväaasta inne Võro folklooripito pakuti, et mine ja opi tõisiga üten. Sääl olł viil Võro liinapää Kõosaarõ Kersti, Klaasseni Mait ja Teppo Priidu, kes mi lõpuni ollimi ja folkloorifestivaali lava pääle kah julksimi minnä.

Ma võtsõ tõsitsõlõ tuud asja. Mitte õnnõ tuu folkloori peräst. Õga õdagu iks haŕoti, tund-puultõist vähämbält, ku vahepääl är unõhti, sis kavvõmb kah. Mugu haŕotat, haŕotat – võh, tuu om hirmsa, tuu lõõdsaopminõ!

Selgest om asi väega kavvõl, a ku viisijupi joba kätte sai ja tõnõ käsi nakaś kah joba käümä, sis olł hää tunnõ külh. Kõgõ keerulidsõmb mu jaos olłgi tuu, et kumbki käsi piät umaette liigutuisi tegemä. Ja ei näe jo kah sinnä nuka taadõ!

Oppi om viil palłõ. Mineväaasta kävemi Klaasseniga, sildi rõnnan «väega algaja lõõdsamiis», seo aasta olõ vast «algaja lõõdsamiis», tõsõ klassi – opi tõist aastat – opilanõ jo!

Olõ joba mängnü vele juubõlil aasta algusõn, suvõl mõnõl juubõlil ja TÕNi (täüskasunu opja nätäl – UL) vallategemispidol. Tuu olł hirmsa: nii hulga rahvast ja käsi peris värisi. Hää om umaette mängi. Illos lugu om Ukuaru valss, kõik sändse rahvaligu luu.

Taa aasta opjas saaminõ olł suur üllätüs. Es mõista unõngi nätä. Tutva õnnitlõsõ kõik. Kandidaatõ olł sääl hulga, üle Eesti 60 ümbre. Ma esi ei tunnõ kaḥus kedägi, kes olõsi midägi esierälist är opnu.

Vanõmban iän opminõ ei olõ õks suurõmb asi: mälehtämine ei olõ inämb nii hää ja näpu kah inämb ei liigu häste – värisese, noh! Ku nuuri kaet, noid lõõdsamiihi kah, kes opva: kadõdas ei tii, a hää om kaia, ku inemine häste mängi mõist.

Ma arva, et ma opi taad lõõtsa surmani. Kõik aig taht haŕotamist. Meelest ei lää, a näpu piät lämmän hoitma!»

Küsse **HARJU ÜLLE**

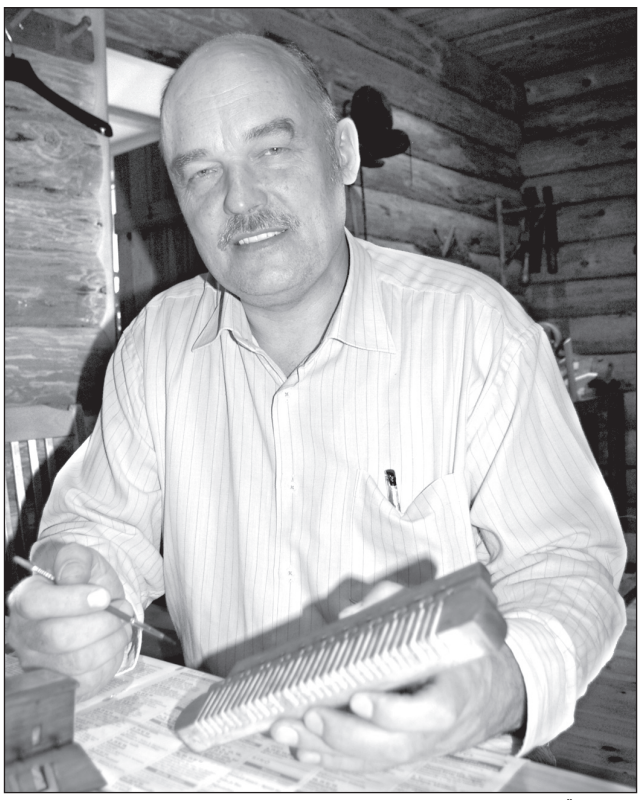

HARJU ÜLLE PILT

Toomiku Allarilõ miildüs päält lõõdsamängu ka vanno lõõtspille kõrda tetä.

Aholämmi

Vahtsõnõ võro-seto tähtraamat

Lindora laadu päält saa vagivahtsõt 2009. aastaga Võro-Seto tähtraamatut, miä om seokõrd saanu peris kirriv.

Aoluulanõ Hirvlaanõ Milvi kirotas 225. sünnüaastapäävä puhul praavusk Rothist ja Nutovi Mirjam om 50. juubõli tulõmisõ puhul juttu ajanu mitmõkõrdsõ Setomaa ülembsootska Hõrna Aarega.

Pikemb lugu om viil ütest juubilaarist – 80aastadsõs saavast kirämehest ja kunstnigust Kisandi Adost kirotas Valpri Liina.

Kotussõnimmi uurja Saarõ Evar avaldas edimäst kõrda väiku uurmisõ tuust, kost ja mink perrä omma tulnu vana Võromaa kihlkundõ – Rõugõ, Harglõ, Karula, Urvastõ, Kanepi, Põlva, Räpinä ja Vahtsõliina – nime.

Viil kirotas Saarõ Evar lühkü oppusõ tuust, kuis piät vikatit säädmä, et hää saanu.

Margna Epp oppas kündleja seebiteko. Viil om mitmit oppuisi ka latsilõ.

Kuis kodopaik om inemise jaos nigu üts suur tala, tuust märgotas rahvaperimüse-uurja Kõivupuu Marju.

Viil om tähtraamatun tähetiidläse ja märgotaja Kasaku Ennu ulmõjutt ni haanimehe Pressi Helduri lustlik lugu tuust, kuis hani piäs iks hani olõma, mitte pini.

Tähtraamatust saa lukõ ka timahavadsõ Adamsoni murdõluulõvõistlusõ võitja Häniläse luulõtust Palvõ.

UL

Hiidütäjä lugu hingipääväl

Pia tulõ hingipäiv ja aig miilde tulõta lugu, mis juhtu aasta tagasi 2. märdikuu pääväl Kraavi surnuaial.

Mul olł tuupäiv Võrol palłu tegemist, kodu jõudsõ hämärän. Tahtsõ kävvü kimmäle viil surnuaian ummi esivanõmbidõ kalmukünkal.

Surnuaial palli palłu kündlit. Naksi makki künneld palama pandma, ku äkki näi, et nigu miski vupsaś mul silmi iist. Hirm tulł naha vaihõlõ. Iks uudishimust tahtsõ nätä, mis vai kes küll om tuu havvasamba takan. Olł igäväne suur kassivolask.

Ku tõõsõ havva kotsil naksi kah künneld palama pandma, sis kõrraga lüüdi mu künnel põmmdi maaha! Ja kae, jälki tuu kass käve ümbre mu, olł nii kuraasi ja väke täüs.

Nakaś hirm ja olł sääne tunnõ, et õkva või ka esi otsa anda. Panni joosuga kodu poolõ ajama ja kõnõli ka kotun, mis mukka juhtu. Mõtli esi peräst, et ei tiiä, kas olł kuri vaim tuu kassi sisse lännü, piässi iks käümä valgõmba ao aigu är surnuaian vai tulõssi kävvü rohkõmb ummi edevanõmbidõ man.

KIKKA REKA

Väikuidõ kiili kaitsmisõst mi man ja muial

ELLERI KALLE,
Eesti piirkundliisi ja veidembüisikiili ütisüse asõ-edemiis

Eestihn kaits väikuid kiili joba mitu aastakka Eesti piirkundliisi ja veidembüisikiili ütisüs. Mi ütisüsehn om ütesä kiilt (õnnõ neo, kiä omma mi maal vanõmba ku sada aastakka): śaksa, roodsi, vinne, juudi (jiddish), tsigandi (mustlaisi), soomõ, tatari, võro ni seto kiil.

Ütisüs käü sõs EBLUL-i (*European Bureau of Lesser Used Languages*) hulka, ütehn tõisi Õuruupa maiõ samatsidõ ütisüisiga.

Eesti olł tõnõ maa peräst Poolat inneskidsehn nü. sotsialismileerihn, kohn sääne ütisüs är tetti.

Edimält meid võeta õs liikmõs, vinne riigi *lobby* tüüt´ kõvva vasta. Aastaga peräst sai EBLUL vahtsõ presidendi, Iiri naistõrahva Neasa ni Chinnede, keä om ka parhilla ja sõs pässimi liikmõs.

EBLUL om egäl puul õnnõ põlitsidõ kiili iist vällähn, sinnä käü ei Śaksamaa türkläse, Prantsusmaa araabiakeelidse vai Britannia India verd inemise.

Sõs om meelega mõista, et mi ütisüste käü õnnõ vinne vanausoliisi selts, selle et nimä omma põlidsõ, egäsugumadsõ soveti-aol mi maalõ tulnuisi seldsi olõ õi põlidsõ.

Suur jago śaksa seldsist omma niidaüldä volgaśakslasõ, seldsi juht om külh vere ni sünnü poolõst baltiśaks. Ruutslaisist omma ütisüsehn ranniruutslasõ.

Õuruupa maa saa panda jorro ütstõsõ kõrva tuudperi, kas sääl omma aśa veidembüisi jaos parõmba vai halvõmba.

Üte otsa pääl olõs sõs Holland ni õkva timä kõrval Ütidse Kuningriigi vai Britannia.

Eesti jääs tsipa kehvembä poolõ sisse, ku taa joro jaada poolõs. Sõs kongi tulõ tühi kotus ja sõs om Prantsusmaa ja sõs olõs pikk tühi maa ni perämine tõsõhn otsahn om Kreeka.

Poolamaal Gdunskihn näimi Kreeka kodanikku makõdoonlast, kiä olł vahjepääl vangihn istnu uma keele aśa aamisõ iist.

Kiäki õigõlõ tiiä ai, ku palłõ om Kreekahn veidembüisi kiili ja näide kõnõlõjit. Uskmalda asi, ku viil mõtõlda, et piäs olõma Õuruupa kultuuri sünnükotus vai midägi säänest.

Hollandihn vai õigõmb olõs üldä Madalil mail om kõgõ tähtsämb veidembüs friisi. Näidel om kah uma provints, Vriesland. Seo om pikkä aigu olnu sammu piirega, mitte niida nigu Võromaad om kõgõ tüküviisi lõigut.

Sääl Vrieslandihn sõs om friisi keelel sama õigusõ ku hollandi keelel ja õga ammõtnik piät mõistma friisi keelehn asśu aia ku inemine taht tuuhn keelehn taad tetä.

Omgi sõs niida, et suurõmb jago koolilatsi mõist kõnõlda friisi kiilt ja egä nelläs mõist kirota. Asi paranõs kõik aig.

Sammamuudu om viimädse paarikümne aastaga aśa kõvva parõmbas lännü Kõmrimaal vai tõsõ nimega Wales.

Ku sääl õkva pääle sõa mõist´ kõmri kiilt õga nelläs, sõs põra om koolilatsi seähn joba õga tõnõ keelemõistja.

Kõmrimaa esi om kah tsipa nigu riigi muudu, riigipää vai Kõmrimaa valdjas om aastasatu olnu palłalt Inglüse avvujäre perijä avvunimi. *Prince of Wales.*

Parhilla om seo miis Charles ja timä om võtnu vaivas ni är opnu kõmri keele ja ku Kõmrimaa parlament üle hulga ao jälki valiti ja edimäne istang alost´, sõs Charles pidi kõmri keelehn kõnnõ.

Om nätä, et taa miis avvustas maad ja rahvast ja olõ õi riigipää õnnõ nime poolõst. No külh sõs rahvas avvustas tedä kah.

Nüüt viil paar sõnna tuust, et miä naa piirkundlidsõ (*regional*) keele omma.

Päämädselt om tegemist säändside kiiliga, kohn kiil om olõmahn, a rahvas rehkendäs hindä tõsõ rahva osas.

Niida omma põḥapoolinõ Śaksamaa, sääl eläjä inemise omma hindä teedä õks śakslasõ, a kõnõlõsõ tõist kiilt, alambśaksa vai matalśaksa kiilt.

Võrokõisiga oma õkva sama jutt: pia kõik arvasõ hindä iistläses, a samal aol võrokõsõs kah. Poola riik om tunnistanu kasśõõbi keele niidasamma piirkundlisõs.

Ku õnnõ koolihn om kiil ni raamatit trükütäs ja ku viil raadio ni televisiuun kah keelehn olõmahn omma, sõs või taa piirkundlidsõ keele nimega leppü külh.

Kagahii viiputlit!

Tutva käve Hispaanian konvõrendsil. Konvõrendsil pakutas iks ütte ku tõist suuhvõ pandmisõs kah.

Muu hulgan olli sääl lavva pääl viiputli, kohe olł pääle kirotõt VERI. Poodist sai osta suurõmbiid, 1,5-liitriliidsi putliid kah.

Semináriri kõrraldaja, katalaanikeeline inemine üteł, et *veri* tähendäs näide keeli *kihvt*.

A midä *veri* hispaania keeli tähendäs vai kas taa ülepää sääl midä tähendäs, es saaki tutva küssü, selle et asi läts joba väega lõbusas kätte är. Ku iks üts juu verd ja tõnõ kihvti, sis või õnnõ arvada, midä viil kolmas vällä märk!

FASTRÕ MARIKO

Kratilugu

ÕKVA MARGIT

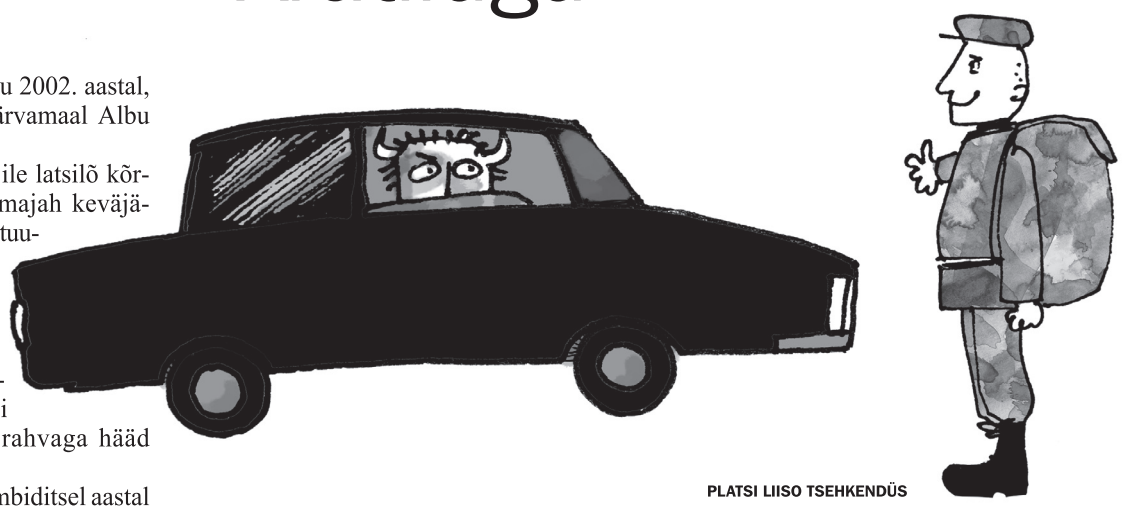

PLATSI LIISO TSEHKENDÜS

Seo lugu juhtu 2002. aastal, ku ma viil Järvamaal Albu vallah elli.

Kuuliminejile latsilõ kõrraldõdi vallamajah keväjäpido. Ma tüüti tuuaig üteh valla raamadukogoh (kokko olĺ vallah kolm raamadukoko) ja tei kultuuritarõ rahvaga hääd kuuhtüüd.

Katõl innembiditsel aastal ma olli latsilõ väiko programmi kokko säädnü: edimäne kõrd olli mehiläne, tõnõ aasta Mary Poppins.

Pääle tõist kõrda juhtu viil nii, et ku latsõ rahvamajah tuust pidost pilte tsehkendi, sõs Poppins kirotõdi tegeläse alla pehme B-ga vai panti õnnõ tähe M. B. Ju tuud tetti tuuperäst niimuudu, et mino hindä initsiaali olli neiopõlvõn M. B.

Nüid olĺ mul jälki vaia pidoliidsile midägi vahtsõt välla nuputa. Ma mõtli, et mängi kratti. No toda paharetti, kes latsõ koolih vigurit pand tegemä ja oppi ei lasõ.

Ette mõtõlda palĺond aigo es olõ, pido naaś kell viis, a mul olĺ tüüpäiv kah viieni. Aśapulkõga olĺ kokko kõnõld, et punkt puul viis panõ ussõ kinni ja auto tulõ perrä. Ma esi pidi kah tuus aos hinnäst vormi säädmä.

Sälgä ai lötagu musta värvi dressipüksi ja tummõsinidse kampsi. Alaveere panni viil mõsupulkõ täüs ja pükse külge säi karvadsõ hanna.

Päähä tõmpsi üte vana pulstunu võlsshiusõ, kohe olli jõupaprõst käänedü sarvõ sisse säedü.

Näo määre spetsiaalsidõ värvega hütsikarva. Silmi ümbre tõmpsi veidü sinist ja suu tei tulivereväs. Musta sõrmkinda panni kätte ja olĺgi kratt valmis. Säändsen vormin istsõ ma sõs tembumaja direktri Mallõ autohe.

Tii vallamajja olõ-s pikk, verstä kuus. Tii pääl hääleti kats sõdurpoissi.

Mina pallõlsi sohvõrit jumalakeeli, et ärku kinni pidägu. Na tahtva nigunii kavvõmbahe sõita ku mi läämi.

«Ooda noh, teemi nalĺa,» üteĺ kultuuripäälik mullõ vasta, hindäl suu kõrvoni. Aśa tekk põnõvas viil tuu, et autol olli tummõ klaasi: vällä näit, a sisse es näe.

Ma istsõ sääl puul, koh soldani tii veereh saisõva. Mallõ pidi massina kinni ja lask klaasi nupist tasskakõistõ alla. Ku mino tahmanõ nägo nättäväle tulĺ, lätś poissõl vist meelest är, kohe nä sõita tahiva. Vaheva minno ja vahetiva umakeski pilkõ, a üttegi sõnna es lausu.

«Kohe nuurmehe sõita suuvva? Miika saati õnnõ põrgohe!» irviĺ Mallõ rooli takah. «Olõ-i tähtsä,» ühmäś üts soldan.

A latsilõ miildü kratt väega. Kutsõva sügüse hindäga kuuli üteh. Kratt lubasi tulla ja pidi sõnna kah: edimädsel süküskuu päävä istsõ sama kratt latsiga üten avvopingi pääl ja sai eski aabidsa.

Võtkõ kõik raha vällä!

RUITLASÕ OLAVI, paanik

Eelä võti pangast kõik raha vällä. Kõik kolm tuhat viissada säidsekümmend neli kruuni ja osti tuu iist vannametalli. Täpsembält vanno malmradikit.

Ku inne massõ tonn malmi 3600, sõs minä sai 1300ga. No om mul 2,7 tonni malmi. Ai naabrimehe paanikahe ja timä osť katssada tahvlit eterniiti. Majanduskriisi aig omgi ostmisõs kõgõ õigõmb, osta mass kõkkõ. Nuu, kiä hinnäst seenimaani tühäs lainanu-ostnu ei olõ, omma nüüt õkvalt järe pääle saaman.

Majandusõn kõgõ parõmbalõ toimõsaamisõs passis finantsmulinalõ vastapidine toimõndaminõ.

Ku Neivelt ütles, et paanikas põhjust ei olõ, sõs tegeligult om. Ku finantsisti lupasõ, et panga kinni ei lää – sõs kimmäle läävä!

Juttõ, et riik kimmätäs kooni 780 000kroonidsõ hoiussõ, tulõ võtta sammamuudu vastapiditselt – riik ei kimmätä kooni 780 000kroonitsit hoiussit. Kellel om üle 780 000, nuu saava uma raha kätte nigu iks ja kellel om veidemb, nuu ei saa.

Põra om perämäne aig astu Keskeräkunda, raha pangast välla võtta, esi uma pääga investiirmä naada. Näütüses tulõssi piimä ja juustu asõmõl osta lehm. Kala asõmõl õng...

Tuu islandlanõ, kiä kõtu kõrvalt lehmä osť, kand parhilla piimävurrõ. Timä organism saa valkõ, rasvu, süsivesikit ja vitamiine edesi, nigu olõsi-i midägi juhtunu.

Ku om kriis, tulõ tüüle minnä. Kasvai spioonis.

Egas vindläse muud teedä tahaki-i, õnnõ tuud, ku sitastõ meil lätt. Trüüstmises.

Nafta hind lätt alla, näil hindälgi tuuperäst suurõ riigikaňo kanda. Õks om hää teedä, ku viil kellelgi sitastõ lännü om. Miä tuu Simmgi muud vindläisile teedä anď? Mi riigin olõ-i jo üttegi salahust.

Säändse riitmise iist, ma ütlesi poisikõsõtembu iist, es tohtnu Simmi aastis ütiskunnast eräle lüvvä. Poolõst aastast Puiatust olõsi mehele küländ.

Ma ei usu inämb kedägi. Ma mõtlõ esi! Näütüses, ku riik piäsi tõtõstõ nakkama kooni 780 000kroonitsit hoiussit kimmätämä, usu ma, et tuu jaos võetas koskilt lainu, finantskriisi aigu ja sita protsõndiga, mille ma ildamba esi massõga kinni massa.

Ma ei saa arvo, midä üllenpuul mõtõldas. Inne riigikogolaisi palku ärkülmütämist tulõsi tegeldä säädüsplaaniga, miä lupa är külmütä Andsipi.

Tulõvaisil valimiisil ei mõista ma kinkagi puult hääletä – meil omma õnnõ hääpoolidsõ munalda kurapoolidsõ ja kurapoolidsõ munalda hääpoolidsõ.

A ku Savisaarõst piäsi ütskõrd saama Taĺna eläjäaia direktri, sõs külh, sõs ma lää sinnä eläjäs.

Lasõ Edgaril pääd silestä, ülejäänü ao süü, situ ni hauka puurivarbu vahelt süütjil kässi otsast.

Uma Lehe 2008. aasta suur jutuvõistlus!

Uma Leht kuulutas vällä joba viiendä periselt juhtunuisi juttõ võistlusõ. Egä aastaga om jutuvõistlusõlõ saadõt inämb juttõ. Loodami ka seo kõrd lukõ ja tõisilõ lugõmisõs är trükkü hulga põnõvit, lustiliidsi ja ummamuudu lukõ. Parõmba jutu trükümi är 2009. aastaga joosul. Noidõ kirotaja saava honorarri kah.

Seo kõrd oodami võistlusõlõ kattõ sorti juttõ:

1. Periselt juhtunu naĺakas lugu

Või kirota juttõ naĺaliisist johtumiisist hindä perren, tutvidõ-sõpruga juhtunuist aśust, külä pääl ette tulnuist vipõruisist, kala- ja jahimehenalĺu, bussin, tohtri man ja muial kuultuisi ummamuudu jutuajamiisi jne. Väega omma oodõdu kirätüü tohtridõ, bussijuhtõ, autopoodi müüjide ja tõisi käest, kink tüü man palĺo rahvast käü ja egä päiv midägi naĺalist sünnüs. Jutu piäsi olõma periselt juhtunu (vähämbält piäsi kirotaja tuud esi uskma). Anõkduutõ pallõsi mitte saata!

2. Periselt juhtunu tõsinõ, piaaigu uskmalda lugu

Egäle inemisele om elon ette tulnu vähämbält üts sääne lugu, miä jääs elos aos miilde. Tuu või olla kurblinõ, oppusõga, saatuslik vai muido esimuudu lugu, millest uman tutvustsõõrin pikkä aigu kõnõldas. Lugu, midä om rassõ vällä märki, a kae, ummõhtõ om periselt juhtunu.

Kuis juttõ saata

Egä inemine või saata nii palĺo juttõ ku taht.

Egä jutt võisi olla kas eräle fail (ku saadõtas e-kiräga) vai kirotõt eräle paprõ pääle.

Egän jutun piäsi kimmähe olõma kirän säändse aśa: päälkiri, mis aastal (ku ei mälehtä täpsele, sõs umbõs) lugu juhtu, täpsä kotussõnimi, kon lugu juhtu, jutu tegeläisi õigõ nime (ku tahati, et lehen olnu teil vai ti juttõ tegeläisil tõnõ (vällämõtõld) nimi, kirotagõ tuu eräle luu lõppu mano!).

Egä jutu (!) mano kirotagõ kimmähe uma nimi, aadrõs ja telehvoninummõr!

Tõsitsit ja naĺaliidsi juttõ hindas žürii eräle. Oodami juttõ **17. märdikuu pääväni!** Jutu saatkõ: info@umaleht.ee vai Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro liin. Tunnissõna: jutuvõistlus.

Parõmbilõ kirotajilõ omma vana Võromaa ettevõtja avvohinnas vällä pandnu hulga ummi ja häid asjo!

Pääavvohind: 3 tunni aoviitmist Põlva Tarbijate Ühistu vahtsõn *bowlingu*saalin vahtsõn EDU kaubanduskeskusõn Põlvan (*bowling*, piljard, teretulõmastjoogi 4–6 inemisele)

Avvohinna Uma Lehe toimõndusõ puult: egä jutuvõistlusõlõ kirotaja saa avvohinnas rõivast Uma Lehe poodinkäümise koti ja Võro-Seto tähtraamadu 2009.

Lisas omma parõmbilõ kirotajilõ avvohinnas Uma Lehe hammõ, võrokeelidse raamadu, lasõrtsõõri, kaseti ja vana Võromaa sainakaardi.

Kõik kirotaja omma oodõdu Uma Lehe jutuvõistlusõ pitto!

UMA LEHE TOIMÕNDUS

Tossu Tilda pajatusõ

Peräpõrgo

Tuust aost saa jo mitukümmend aastakka, ku Ruusmäele tulĺ meditsiinikoolist nuur velskri. Tütrik olĺ toda tüüleminekit väega pelänü, selle et tälle kõnõldi: no läät iks peräpõrguhe.

Ku nuur aśatundja uma kohvrikõsõga bussi päält maaha astõ, näkk tä, kuis üts mustaverd miis tummõ pää ja nahavärmiga poiskõisiga tii veeren hainakuurmat tekk.

Tütrik naaś kipõlt ikma ja mõtõĺ: «Kohe ma külh tulnu olõ, mustlasõ kah platsin!»

Ütski asi siin ilman ei olõ nii jälle, nigu edimält paistus. Tuu velskri jäi elos aos Ruusmäele, kon elli väega hää inemise.

Mustlaisi es olõki. Tuu mustaverd miis poiskõisiga olĺ vana Uba ummi poigõga. Nä olliki säändside mustõ päiega ja suvõpäävä käen viil är kah palanu.

Väega vana imä

Väikul latśkõsõl olĺ vanaimä ja täl elli ka vanavanaimä.

Vanaimä üldä es olõ rassõ. A vanavanaimä olĺ nii pikk sõna, et lätś keele pääl sõlmõ. Tuuperäst kutsõ lats vanavanaimmä: väega vana imä.

Umbusklik haigõ

Vanamutt viidi kõtuhaluga kiirappi. Sääl tedä sis kaeti, mutikõnõ arvaś uma hädä põhjusõst kah ütte-tõist ja näüdäś rohto, minka plaań hinnäst tohtõrdama naada.

«*Ärge seda rohtu küll võtke, mille te turu pealt ostsite*,» murõhť nuur tohtrõherrä. «*See on väga kange antibiootikum, mis hävitab Teie soolestiku mikrofloora!*»

Mutikõnõ es saa peris häste arvo, mille iist tedä hoiatõdas. Mõtõĺ, et midä sa, poiskõnõ, porgatat, ja üteĺ: «A midä tuu mullõ iks tege!»

Õdõ märk, et piät tohtrõherrä jutu iks võro kiilde ümbre pandma: «Võtt su kõtust nii vallalõ, et perän panõ-i inämb kiäki kinni! Võtkõ õks taad tõist rohto, taa om kõgõ parõmb, mul hindä pääl perrä proovitu!» Tuu jutt mõjjo kõrraga. Mutt haarď roho ja viidi är kodo.

Hää söögikotus

Üten Võro liina söögikotussõn istsõva lavva takan inemise, kiä kõnõli inglüse kiilt.

Üts lõvvapoolikust Võro miis trehväś tuud päält kuuldma ja selleť tõisilõ: «Kae, kos taa om hää kotus! Õkvalt nii hää, et kõlbas korgilõ küläliisile kah. Vast kõlbas presidendile kah! Ei tiiä, kas George Bush kah taha süümä tulõ?»

MAAŚKA MIILI

Latsilõ

Vastussõq saatkõq Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõś ja telehvoninummõŕ. Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Mineväkõrdsõ mõistatusõ õigõq vastussõq ommaq tsiristämä (*siristama*) ja puutma (*tükeldama*). Avvuhinna saavaq **Lutsu Uku** Mehka küläst ja **Tanni Mairin (12)** Valgast.

Seokõrdsõ mõistatusõ vastussõq saadaq ärq ildampa 30. rehekuu pääväs!

Määndse puu vai puhma leheq vai nõglaq naaq ommaq? Viäq juun õigõ sõna mant õigõ lehe vai nõgla mano (vai kirota eräle paprõ pääle numbrõ taadõ puu vai puhma nimi).
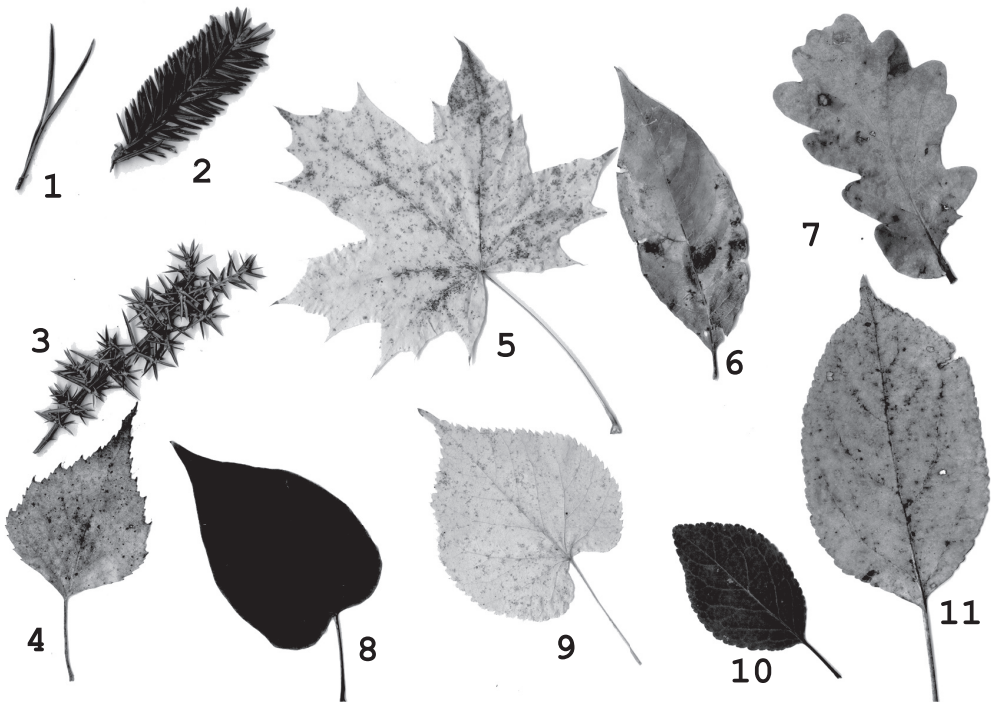
KUUS, UIBU, TAMM, PETÄI, LÕHMUS VAI PÄHN, KATAI, PLUUM, VAHER, TSIREL, PAI, KÕIV